

מי היה אבי־מולידו של ישו?

פרופסור יוסף דן, בכיפיו הסיפור העיברי בימי הביניים (ראה: שורשים), מצליח לפתוח לפני הקורא כרומוני פתח לעבר העולם העשיר והמגוון של הסיפור העיברי כפרוזה בימי־הביניים, ומצליח להסב את תשומת־הלב לפרק זה של הסיפור העיברי, שאינו ידוע כרבים. אחד הסיפורים שבהם דן הספר הוא מעשה ישו, שבו מופיע תיאור סיפורי הפרי־תקדים, הכתוב במקורו עיברית, על לידתו של ישו הנוצרי. קטע מהתיאור רצוף כזה:

בשנת תרע"א לאלף הרביעי, בימי ינאי מלכא, היתה צרה גדולה על שונאי ישראל. אשר קם אחד רועה זונות איש רע ובלעל, מגוע יחוס שבת יהודה, ושמו יוסף פנדרא. והיו היה בעל קומה וגבור מלחמה, ויפה תואר, ורוב ימיו בניאוף וזימה וגזל וחמס. והיה שוכן בבית לחם יהודא. וקרוב לביתו היתה שוכנת אלמנה אחת, ולה בת ושמה מרים, והיא מרים מגדלת נשיא הנזכרת בתלמוד. וכשגדלה קדשה אמה לבחור אחד ושמו יוחנן. והיה הבחור עניו ושפל רוח וירא אלקים. והיה היום ועבור יוסף על פתח מרים, וירא אותה ויבער בו יצה"ר (יצר הרע). והיה הולך וחסר. ותאמר לו אמו: מדוע אתה ככה דל, ויען ויאמר לה: את מרים הכלה אני אוהב. ותאמר לו: אל ירע לבבך דן זה, אך ראה והחזיק בה ועשה בה כרצונך, ויעש יוסף פנדרא כך. וילך אצל פתח ביתה של מרים, ולא מצא לו שעת כושר. עד מוצאי שבת אחד, וימצא את מרים יושבת על פתח ביתה. ויבא עמה בבית בחדר סמוך לפתח וישכב עמה. והיא סבורה שהוא יוחנן ארוס שלה. ותאמר לו: אל תגע בי, כי פרסתי נידה. והוא לא שמע בה ויעש בה כרצונו וילך לביתו. ובחצי הלילה כער בו עוד יצרו הרע, וקם משנתו ויעל דרך בית מרים. ויבא בחדרה ויחזיק בה שנית. ותחרד הנערה למאוד, ותאמר אליו: מה זה אדוני, כי באת אלי שני פעמים בלילה אחד, אשר לא נסיתי מיום שקדשתי. ובשתיקה כפל ולא ענה דבר. ותאמר לו מרים: עד מתי אתה מוסיף חטא על פשע, הלא כבר אמרתי לך נידה פרסתי. ולא שמע לקולה ויעש בה כרצונו. והיה כמשלש חדשים, ויוגד ליוחנן: הנה ארוסתך הרה, ויחרד יוחנן מאד. וילך אצל שמעון בן שטח רבו, ויגד לו הדבר, ושאל לו מה עשה. ויאמר לו רבו: את מי אתה חושד? ויאמר: אין לי חשד, רק על יוסף פנדרא שהוא רועה זונות, והוא שכן קרוב לביתה ובשכונותיה. ויאמר לו רבו: בני, שמע לעצתי ושתוק, אם הוא בא עליה פעם אחד, אי אפשר שלא יבוא עליה פעם אחרת, עשה בחכמתך, והעד עליה עדים, והביאו לב"ד הגדול. ויצא לבחור לילך לביתו ויתאבל מאד. וכאשר נתפרסם הדבר, שהיא מעוברת, ויאמר יוחנן: עתה יאמרו: שממני הרה. ומרוב בושה וחרפה יצא מארץ ישראל, והלך לבבל ויהי שם. ותלד מרים בן, ותקרא שמו יחושע, אחר דודה אחי אמה...

היה לפחות לתרגם את צ'וסר לעיברית של המאה ה-14, לסיגנון המופיע בדגיי מות שמציג הפרופ' דן בסיפורו מקיף הסיפור העיברי בימי־הביניים. כמה מאוס לר אות תרבות לעושה הבאה דרך בית־הבלי עה. מצופה ביומרות של אפסותונו לעומת העולם.

הפרופסור המכובד שכתב בתרגומו, כי בעוד אבותיו של צ'וסר קיפצו על העצים, היה מי ששר וימר היכן שיומר, אם לצטט

יוסף דן, הסיפור העיברי בימי־הביניים נייס", הוצאת "כתר", 289 עמודים (כריכה קשה).

הפרופסור המכובד שכתב בתרגומו, כי בעוד אבותיו של צ'וסר קיפצו על העצים, היה מי ששר וימר היכן שיומר, אם לצטט

ישראל ותרבותו במדור "סיפורות" ראה אור לפני כמה שנים הספר הסיפור העיברי בימי־הביניים — עיונים בתולדותיו מאת פרופ' יוסף דן, המקיף את תולדות הפרק תקופת הגאונים ועד סופה של תקופת הרנסאנס. ספר זה מהווה קצה־קצהו של זה העיברית במהלך אלף שנה, מראשית קרחהו תרבותי, שבו מצויים סוגים סיפוריים שישו אינו טורח להביאם בתוכי

פרופ' דן בעוד אבותיו של צ'וסר קיפצו על העצים

גית הלימודים. או בהשכלתם של משוררים הנקנית מסיפורי הפינגוון מודרן פואטס.

סיפור של פרופ' דן חושף מערכות סיפוריות שלמות עמידות, כ-1900 זרובבל, סיפור אלדד הדני, ועשרת השבטים, אלפא ביתא דבן סירא, מעשה ירושלמי, רומן אלכסנדר, מעשה ישו (ראה: ציטוטן) ושאר מיכמי ספרות שיש בכוחם להנמיך כל סיפורת אחרת שבנמצא.

מוסף מכובד לסיפורת, שכיבד באחרונה את קוראיו בפירסום נוסח עיברי של חלק מסיפורי קאנטרברי לג'ופרי צ'וסר, שנערך שה בידי הפרופ' שמעון זנבונק, מהווה ייצוג לנמיכות־קומה סיפורית שלא במר קומה, מה עוד שהפרופסור המכובד יכול

נראית בעיניו העתק־שמש של הראשונה. כינות לשורות כבוד ומסורבלות. המהות פארודיה על הלשון הגרמנית והתרבות הגרמנית, דומה שבל מוכיח כי הוא אחי רון הסאטיריקאים של התרבות המרכזי־רופית. זאת, בעוד הוא נעזר בנפשותיו הפועלות ובמסווים הלשוניים, על־מנת לשחוט שחיטה סיפורית את הפירות הקדרי שות של הגרמניות דאו ודהיום, תוך ש הוא יוצר "שדה ירי" חשוף ופרוץ לכל רוח לקראת הקרב האחרון על עתיד העם והתרבות הגרמנים.

מלבד מה שזהו ספר מלהיב, מרתק ועדין בתומור ובטראגיות שבו, הרי נוסחו העיברי, שהתקן בידי הד"ר בצלאל וסר לר, פגום במקומות רבים, ורצוף שיבושים, אף שאלה אין בכוחם לפגום בעוצמתו הספרותית של היינריך בל. על כל פנים, סביר להניח שבמקום השיר "השמירה על הריניוס" שרו, מן הסתם, את "המישמר על הריני" והשושט שוברינגר, הסובל מעצב רות־מעיים, ניסה כבר לשווא את כל סוגי "מעוררי השילשול" או ה"משלשלים" בטרם נטל את "הלכסטיחה" של ד"ר וסלר, שתרגומו רחוק מאד מהלא־נסקריפטת (תורה שבכתב) של העיברית.

שורשים

בית יניקה

באחרונה נערך מעל לגלי האתר דיון, שבמהלכו הטיחו כמה משוררים המחפשים מעמד בנוסח: "משורר זה הושפע מני אורג טארקל... משורר אחר ניוון מוזה. אדוני... ואילו אני, בילדותי הכרתי כבר את שיריהם אל ת.ס. אליזט ועורא באיניס... דיון שהעיד על דלותם של משוררים אלה, המתיימרים לשאת ברמה את דגל השירה העיברית בימים אלה, ועל תלותם בשדות תרבות זרה.

אלא שלא אלמן ישראל, ולא יתומה הסיפורת העיברית. העיברית, ששורשיה במקרא ובתי יניקה שלה ניכרים במהלך כל הדורות, נמדדת בהתאם להיוון החזרו לדורותיה. בסידור סיפורית כתר — עם

בחטף פרופ' ירון מבטל מעניקים ממשלתיים לכתבי־עת * הפצצה

השירית של אצ"ו * האם לן אצ"ו עירום על קבר זכריה הנביא?

הממשיכים לקבל את המענק מטעם של מישרד־החינוך. גם כתבי־העת האומה, היוצא לאור מטעמו של מוסד ז'בוטינסקי, שהוכנס עליידי חברי הוועדה למעגל מקבלי המענק, עיקבי בפגור בקצב הופעתו. אגב, קבוצה של סופרים שעימה נמנים כאלה המשתתפים בכל כיתבי־העת, עומדת לפנות אל מבקר־המדינה על־מנת שיחקור את הפגם, שבועדה המקצה כספים אלה יושב עורך מאזניים, בנימין מיכלי * סנסאציה שירית חסרת תקדים עומד לחולל המשורר הלאומן אורי צבי גרינברג, שחתם בימים אלה על הוצאת ספרי־שירים חדש שלו בהוצאת הקיבוץ המאוחד. ספרי־שיריו האחרון של גרינברג, רחובות הנהר ראה אור בשנת 1953. בחוגי סיפורת שבהם נודע על הוצאת הספר החדש, נשאלת השאלה אם עבר גרינברג באחרונה, מהפך, הטיבה: לפני כשנה וחצי, כאשר נערך פסטיבל יום־הולדתו ה-80 (בין כמה מוותיקי הסופרים החיים בארץ נשמעת בעיקבות העטפה, שגרינברג הוא כיום בן 87 ולא 82) אמר גרינברג למראיין רפאל בישן, שהביא זאת בסיוגונו: "ניטל ממנו החשק להוציא ספרים. הוא אינו מרגיש כי קיימת הטיבת תרבות והגות של הבעה בכתב, שקורין לה סיפורת האומה. יש כתיבה רבה, בתי־הדפוס מועסקים עד מעל לגרירת, מכונות־ההדפסה בולעות קילומטרים של נייר... אך סיפורת אין! כן, פשוט ניטל ממנו היצר לברא עם ספרי־שירה לירידי הספרים הזה...". בתוכנית־רדיו סיפר הפיזימונאי יעקב אורלנד (שן הריומן נתן ריוח) על סופרים רבים, וכיניהם אורי צבי גרינברג, שכאשר היה זה עולה לירושלים בשנות ה-30: "היה לן, לא בבית־מלון ולא בבית ירדנים, אלא היה מתהלך כאותו נביא, עירום ויחף, והיה לן על קבר זכריה שבירושלים, מחוץ לחומה...". הגיב על דברים אלה ואחרים איש־הספר הירושלמי "ד אברמסקי", שאמר על אורלנד: "הוא שקרן פתלוגי ואין להאמין לדבריו, ומינהגו לסכך בין סופרים...". נהלים חדשים, "חסכוניים" ומזורים של פקידיה־תרבות בנספחות מישרד־החוק בחוק־לארץ, הביאו את המשורר דויד אבידן לידי חלום־בלהות. מעשה שהיה, כך היה: אבידן, ששיריו תורגמו באחרונה לצרפתית, ביקר בעירייה־אורות לפני כשבועיים, והקרין בהצלחה כמה מסרטיני בר "סינמאטק" הפאריסאי. מיתקפה מאסיווית זו של אבידן, הגבירה את ההתעניינות בו ובשירה העיברית בכתב, והביאה לפניות מרובות אל נספחות התרבות שבשגרירות ישראל שם. כתוצאה מכך התקשר לפני כשבוע ימים נספחה־התרבות הישראלי בפאריס בשחת־גאובינא אל המשורר, שסירב לשלם את מחיר שיתח־הטלפון. הוא נותר מסוקרן בדבר תוכן השיחה שלא התקיימה, וטוען: "יש לי עכשיו סיוט חדש. אני חולם בלילות שכל חושבי ישראל נוסעים לחו"ל ואילו אני נשאר כאן ומשלת את השבונות שלטפון שלהם...". משורר אחר, שגור על עצמו דממה־שירית לפני מיספר שנים, מנהם בן, פירסם באחרונה שלושה שירים, שיש בעוצמתם כדי לעורר חרדה רבה בליבם של מוסכיעט רבים. אחד השירים, הקצר שבהם, התפרסם תחת הכותרת "אתחלת שיר" והוא בן שתי שורות. בהן כתב בן: "בעבודת־אדמה אילמת / אולי יחזור אלי אושר המילים...".

● מפיץ הטלוויזיה הציני הגולה יאניש זכר, המתגורר כיום בשוודיה ופועל בטלוויזיה השוודית, השלים באחרונה סרט תיעודי העוסק ב"חיי התרבות באירופה הכבושה בידי הנאצים ובמחנות הריכוז". כאשר ניסתה הטלוויזיה השוודית לעניין את תחנות־השידור המיזו־אירופיות בהקרנת הסרט, נענתה על ב.סרט מופיעים יותר מדי יהודים! ניסיון דומה שנעשה באחרונה. לעניין את קנייני הסרטים של הטלוויזיה הישראלית, נידחה בקביעה: "בסרט מופיעים יותר מדי קומוניסטים" * פרופ' ראובן ירון אינו עוסק אירוק בטיהור הטלוויזיה הישראלית. באחרונה הוא מונה עליידי

פרופ' ראובן ירון, מנחם בן, אורי צבי גרינברג

ש־החינוך והתרבות זבילין המר, לשמש כיושבי־ראש בוועדה מטעם המועצה לתרבות־ולאומה, הבודקת את מענקי המישרד לכיתבי־העת הסיפורת. יחד עם הפרופ' ירון צורפו לוועדה זו הפרופ' נורית גוברין, ועסקני אגודת הסופרים ק.א. בארתניני וכימיון מיכלי. בישיבתה הראשונה של הוועדה, שממנה נעדרה פרופ' גוברין, החליטו פרופ' ירון וישני עסקני אגודת הסופרים, שמישרד־החינוך יחדל להעניק את מענקיו לעיתוני־הסיפורת פרוזה ולכתבי־העת הוותיק עשיו. הטיעון שבו ניתלו חברי הוועדה: שני ביטאונים אלה מפגרים בקצב הופעתם, מצב המקובל גם על כל כיתבי־העת האחרים,

נא את בן עומר